

Agrosad – výzkumné a pedagogické pracoviště pro krajinnou architekturu

Česká zemědělská univerzita Praha, fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, katedra zahradní a krajinné architektury.

Zemědělská činnost má svým plošným rozsahem, územní všudypřítomností, plodinovou rozmanitostí a intenzitou pěstebních forem zcela zásadní vliv na utváření venkovské krajiny. V historickém vývoji představovala vždy základní formu vstupu člověka do krajiny, rozhodujícím způsobem ovlivňovala strukturu a formy venkovského osídlení a byla zde vždy základním potenciálem estetických a obytných krajinných hodnot. Tomuto velmi širokému zemědělskému krajinnotvornému potenciálu však ve většině případů neodpovídá soudobá územně plánovací praxe, která nejčastěji zemědělství chápe v rezortně jednostranných hospodářských, ekologických či ochranných formách nebo ve vrchnostensky přezíravé formě „nějakého“ zemědělství, jako volného prostoru k jakékoliv podnikatelské či jiné činnosti. Naším oborovým nedostatkem je skutečnost, že pro krajinářskou tvorbu chybí konkrétní definování kompozičního a obytného potenciálu zemědělské činnosti včetně stanovení technicko ekonomických a organizačně správních předpokladů jeho reálného využití. V podstatě jsme nebyli doposud schopni kromě ojedinělých výkřiků konkrétně definovat, co vlastně reálně vzato od zemědělců chceme.

Snahou o koncepční krajinářské řešení tohoto úkolu jsou současné aktivity katedry zahradní a krajinné architektury ČZU v Praze. V bezprostřední blízkosti univerzity se předpokládá realizace výukového a výzkumného objektu Agrosad na ploše 35ha, které bude mít charakter ověřovacího veřejného krajinného parku a bude současně představovat vzorovou, alternativní nabídku možných služeb zemědělské činnosti ve vybraných, zejména příměstských územních podmínkách. Zatím zpracovaná vstupní studie bude v letošním roce v rámci grantu magistrátu HM Prahy rozpracována do sestavy následné projektové dokumentace. Cílem řešení je vybudování stálého fakultního, mezikatedrového zařízení řešícího krajinnotvornou úlohu zemědělské činnosti se zřetelem ke zlepšování kvality životního prostředí zejména na jeho zatím značně opomíjené kulturně společenské, estetické a obytné úrovni. Předpokládá se, že tak vzniká základna pro rozšíření a zkvalitnění vysokoškolské zemědělské a krajinářské výuky a doktorandského studia, pro rozvoj vědecké činnosti a pro osvětově propagační a rekreační aktivity občanské veřejnosti. Koncepce řešení vychází z předpokladu, že určité snížení ekonomické efektivity zemědělské výroby dané např. úpravou sestavy plodin, uspořádáním osevních postupů, pěstitelskými technologiemi apod. bude zemědělským subjektům refundováno uživatelem (město, doprava apod.) jako služba občanům. Jedná se o běžnou praxi uplatňovanou např. zejména ve Skandinávii. Základními

východisky krajinotvorné zemědělské činnosti zahrnutými do projektu jsou zejména velkoprostorovost, skladba zemědělských plodin, prostorová lineárnost rostlinné výroby, časová vegetační dynamika, úloha prosté formy půdy, prostorové uspořádání zemědělských aktivit a definování forem agrodésignu. Území Agrosadu je rozčleněno do třinácti tématických celků, zahrnujících konkrétní nabídky a inspirační zdroje zemědělské činnosti při souběžném vytváření podmínek pro výzkumné, pedagogické, osvětové a konkrétně rekreačně obytné využití.

1 – Vzorově, alternativně řešené uspořádání osevních postupů s předpokladem optimálního hospodářského výnosu a souběžného obytného využití a estetického uspořádání. Příklad pěstební specializace výrazně výrobního zemědělského subjektu zahrnující optimálně možné estetické a obytné hodnoty ve formě finančně dotované celospolečenské služby. Pokus o sblížení dvou zatím často naprosto protichůdně chápaných hodnot.

2 – Inspirace českou krajinou devatenáctého a první poloviny dvacátého století jako sestava mozaiky drobné pozemkové držby a rozptýlených stromových a keřových porostů. Prostorové vyjádření měřítka, dobové plodinové skladby, estetických, duchovních a obytných hodnot venkovského prostoru. Přímá prostorová vazba na areál svahů a porostů přilehlé přírodní rezervace Kozí hřbety.

3 – Poděkování osobnostem, které se zasloužily o vidění českosti naší krajiny a které stály na počátku jejího nového kultivovaného rozvoje. Mikoláš Aleš, Josef Lada, Česká krajinářská škola, architekt Ladislav Žák. Tématická sadová úprava ve formě kompozičního vyjádření krajinných hodnot minulosti a představ současnosti: (Pojítka tématických celků 1, 2.)

4 – Agrodésign ve formě sestav sortimentu zemědělských plodin a variant jeho výtvarného uspořádání. Abstraktně pojatý pavilon bohatosti a krásy české krajiny. Řešení zahrnující výtvarné hodnoty plodin v jejich strukturách, barevnosti, texturách, časové proměnlivosti a v různých technologických formách pěstování.

5 – Květnaté louky ve formě modelů sortimentálně odlišných a technologicky rozdílně pěstovaných porostů s variabilním ekologickým a obytným využitím. Obytná využitelnost formou intenzivně sečených pochozích tras a odpočinkových travnatých ploch. Solitérní stromové a keřové skupiny v druhové skladbě blízké údolním luhům.

6 – Produkční louka jako intenzivní forma využití údolních poloh uplatňujících se výtvarně jednotnou barevností a texturou, celoroční působností a výrazným prostorovým tvarováním krajinného obrazu (púdorysu), zejména ve vztahu k orné půdě. Porosty dřevin vyjadřující hospodářsko provozní racionalitu zemědělsky využívané krajiny.

7 – Pastvina vyjadřující typický vegetační fenomén svažitých terénů zejména v soudobých marginálních, zemědělsky využívaných územích. Uplatnění stromových a keřových vegetačních prvků evokujících dojem pastevní krajiny., symbolické, provozně reálné stádo pasoucích se ovcí.

8 – Vstupní prostor ve formě sdruženého hospodářského, návštěvnického a jezdeckého provozu. Sadová úprava tvořící kompaktní vegetační rámec jako kontrast k široce otevřenému prostoru Agrosadu a k vyhlídce na panorama výškově gradovaného území Kozích hřbetů. Výchozí vyhlídková terasa tvořící nástup k programovanému využití areálu, situování parkoviště aut.

9 – Shrnutí krajinotvorných funkcí zemědělské výroby v historickém vývoji české krajiny a v současných hospodářských a společenských podmínkách. Informační zařízení ve volném prostoru, cílové místo v soustavě dojmové gradace hlavní okružní promenády a součást dominantního uzavření hlavního průhledu Agrosadu.

10 – Jezdecká dráha pro rekreační projížďky na koních po samostatné, sadově upravené trase s možností vyhlídek do řešeného areálu. Předpokládané okružní využití jízdou k cíli a zpět v celkové délce 3 500m. Dojmová gradace sadových úprav zde bude vyjádřena stylizací proměnlivosti české krajiny vyjádřenou prostorovým rozmístěním výsadeb dřevin a tematikou jejich druhové skladby.

11 – Přírodní parkur s provozním dvorem ve formě celoplošného zatravnění s lokálními terénními úpravami a přírodními překážkami. Uplatnění stromové a keřové vegetace v obsahové a formální vazbě na navazující krajinné prostředí kaple sv. Václava. Cvičný prostor, hospodářsko – provozní vstup do areálu z veřejných komunikací přilehlé obce, situování provozní budovy a manipulačních ploch areálu Agrosadu.

12 – Veřejná úprava ke kapli sv. Václava. Řešení vztahu okraje městské části Suchdol, areálu Agrosadu, vstupu do přírodní rezervace Kozí hřbety a do kaple sv. Václava se hřbitůvkem. Veřejná sadová úprava umožňující plnou optickou exponovanost areálu přilehlého parkuru.

13 – Brandejsův dvůr jako soubor historických budov s využitím pro ustájení jezdeckých koní a pro realizaci výcviku jezdců, doplněný pastevním výběhem. Předpokládaná obnova většiny historických budov a realizace nového jezdeckého vstupu spojeného se širší sadovou úpravou ve vztahu k obci.

Kompoziční řešení areálu Agrosadu spočívá zejména v dotvoření základního prostorového vegetačního rámce, ve zdůraznění dominantního panoramatu přírodní rezervace Kozích hřbetů, v optickém propojení řešeného prostoru s krajinným prostředím otevřené

příměstské krajiny na východní straně a v prostorově volném středu, tvořeném travnatými plochami, které jednak dojemově sjednocují pestrost navazujících dílčích tématických celků a jednak tvoří hlavní průhled Agrosadu. Optická exponovanost a dojemová gradace jsou založeny na čtyřech základních kompozičních osách. Okruhový systém cestní sítě umožňuje jak širší – okružní (programovanou), tak i dílčí (užší tématickou) návštěvnost. Bude realizována formou zpevněných travnatých ploch. Významnou pedagogickou a osvětovou formou vybavenosti areálu bude informační systém komentující obsah jednotlivých tématických celků. Realizace záměru je chápána jako společná akce ČZU Praha a magistrátu Hlavního města Prahy. Předkladatelem záměru je děkan FAPPZ Prof. Ing. Pavel Tlustoš, CSc., vedoucí katedry zahradní a krajinné architektury RNDr. Oldřich Vacek, CSc., autorem celkového záměru a zpracované úvodní vstupní studie je Prof. Ing. Jiří Mareček, CSc.

V letním semestru letošního školního roku se rozpracování této koncepce na úrovni dílčích tématických celků stalo velmi zdařilým, studenty mimořádně vstřícně přijatým programem ateliérové výuky, kterou zajišťovaly kolegyně Ing. Dana Prokopová, Ph.D. a Ing. Irena Zamrzlová. Ve svých návrzích v rámci tří pracovních skupin rozpracovali jednotlivá témata definovaná v úvodní, zadávací studii. Fakultní výstava ateliérových prací studentů pátého ročníku svými zdařilými výsledky vzbudila naději, že mladá generace chápe to, co nepochopila a dosud nechápe řada jejich otců – tvořit českou krajinu nelze proti, ale spolu se společensky ctěným, duchovně osvíceným a ekonomicky reálným zemědělstvím.

-

Upřímné poděkování mým zúčastněným následovníkům, bývalým (starším) a letošním (mladším) studentům. J. M.

Tento článek vychází v rámci Projektu MSM 6046070901.

Prof. Ing. Jiří Mareček, CSc.

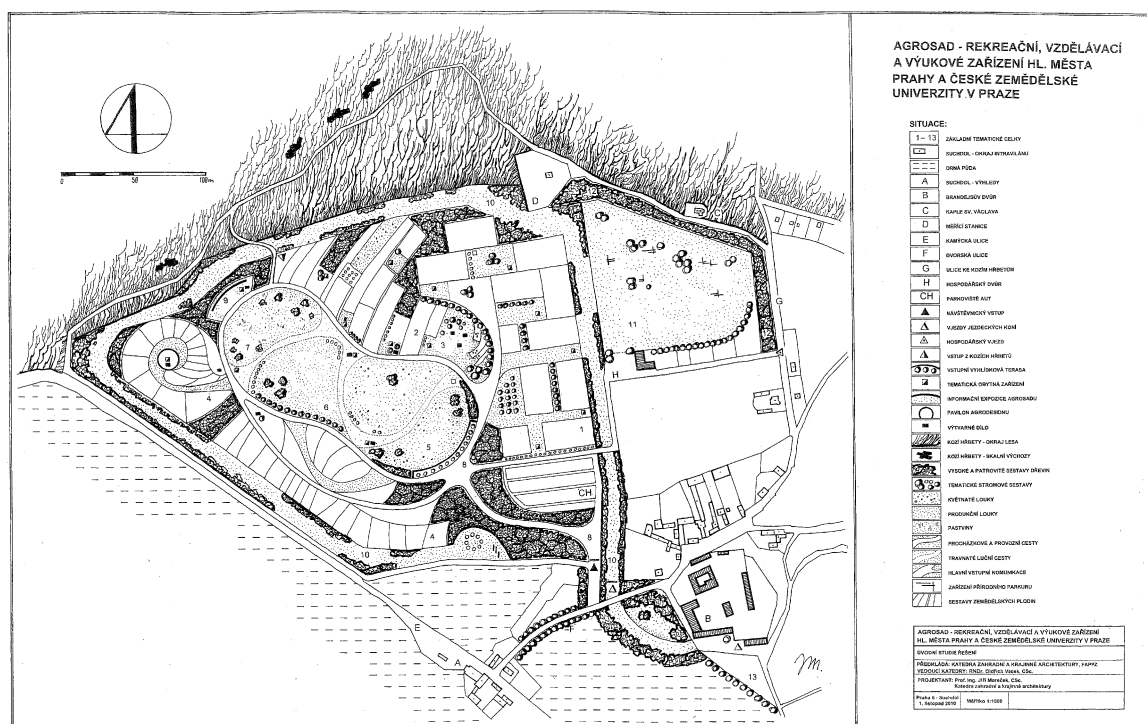
Katedra zahradní a krajinné architektury

Ing. Dana Prokopová, Ph.D.

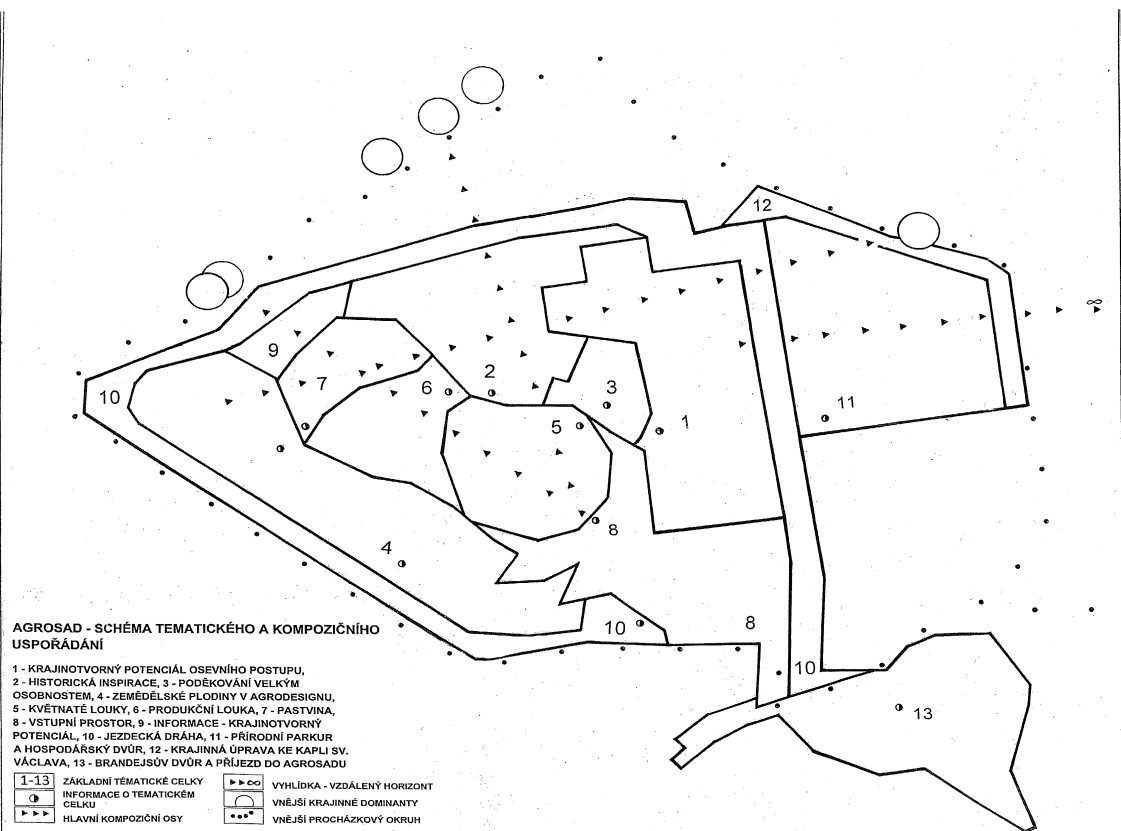
Vyučující na katedře zahradní a krajinné architektury

Ing. Irena Zamrzlová

Katedrové doktorandské studium

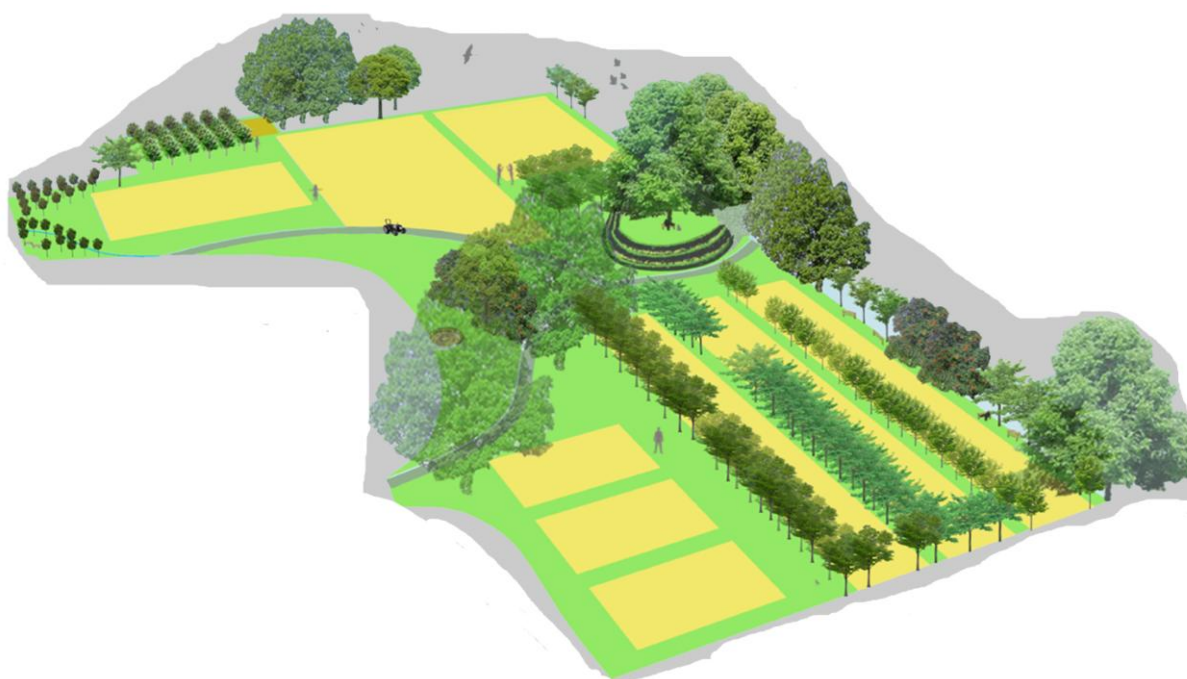
1- Agrosad ČZU Praha- skica prvotního záměru. Vstupní studie.

2- Schema tematického a kompozčního uspořádání Agrosadu – základní tematické celky 1 – 13.

3- Předpokládaný prostor Agrosadu. Celkem 35 ha orné půdy, v pozadí územně navazující zalesněný skalní útvar přírodní rezervace Kozí hřbety a kaple sv. Václava.

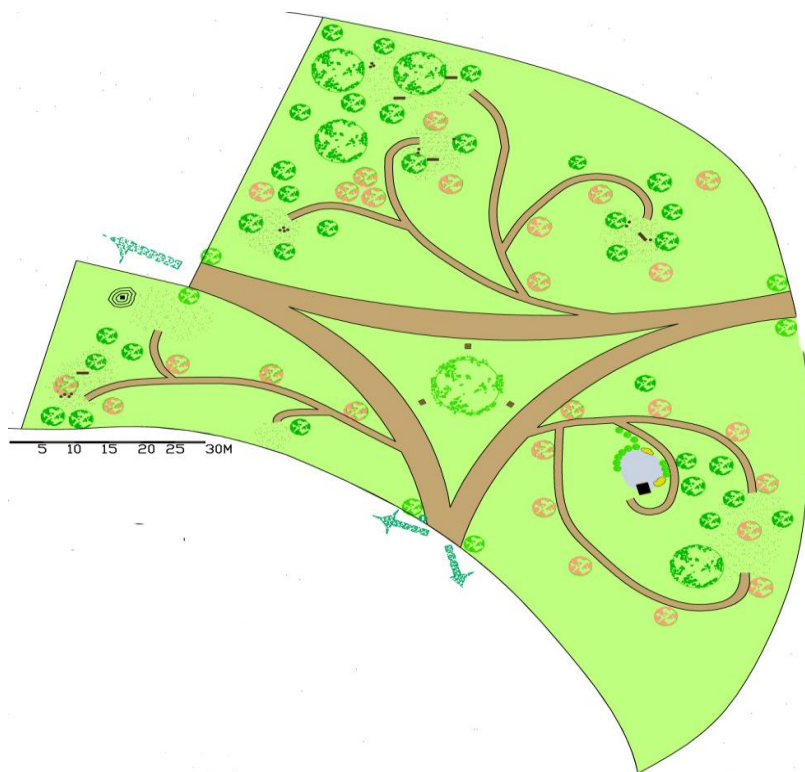

4- Tematický celek č. 1- syntéza komplexních krajinných hodnot s produkčními úkoly zemědělské výroby. Bc. Martina Klučková.

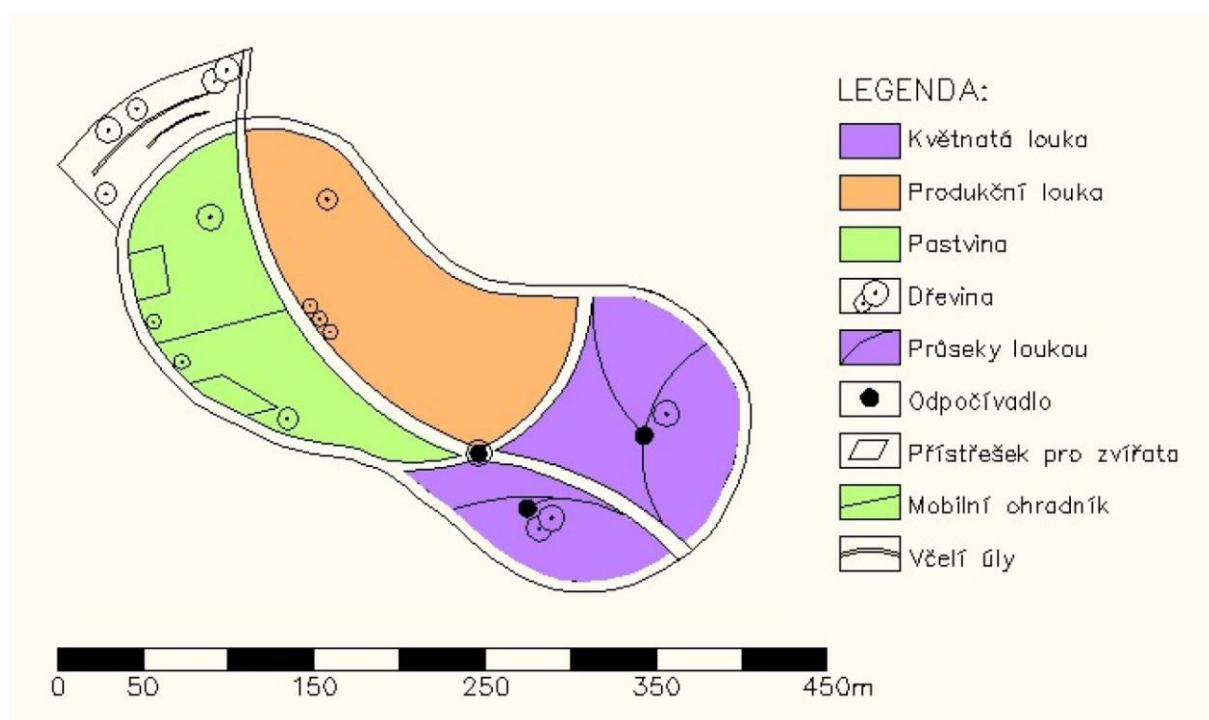

PLODINA	BAREVNOST PLODIN V MĚSÍCÍCH										
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII, I, II	
kmín kořený											
len setý											
pšenice jednozrnka											
lilek brambor											
hořčice bílá											
proso seté											
pohanka setá											
jetel nachový											
světlice barvířská											
čočka jedlá											
pšenice dvouzrnka											
brukev řepka olejka											
svatojánské žito											
mák setý											
řepa cukrová											
hrách setý											
ječmen dvouřadý											

5- Tematický celek č. 2- inspirace českou krajinou minulosti s vyjádřením časové kompoziční dynamiky zemědělských plodin (vazba na okraj přírodní rezervace). Bc. Kristýna Slívová.

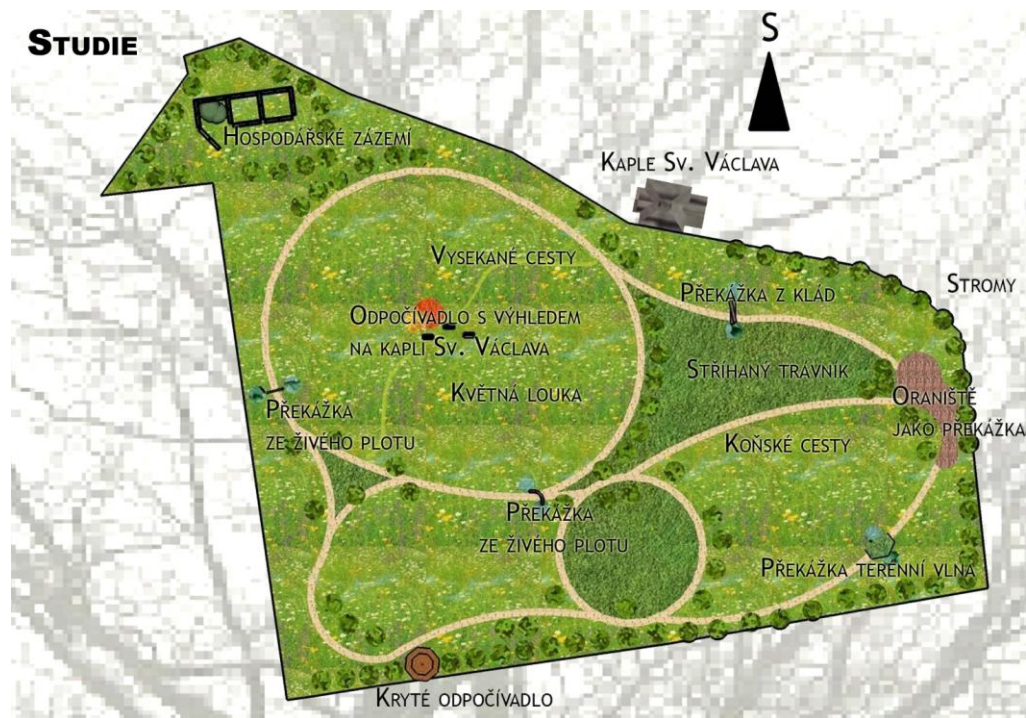

6 - Tematický celek č. 3 – poděkování osobnostem- stylizace Alšových a Ladových linií v „ovocné“ české krajině. Bc. Jana Kirchschragerová.

KVĚTNATÁ LOUKA "ČESKÁ KVĚTNICE"									
BAREVNÉ ROČNÍ PROMĚNY									
PROSINEC ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN	ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD

8 - Tematické celky č. 5, 6, 7 – louky a pastviny v české krajině, jejich formy, kompoziční obytné hodnoty. Bc. Šárka Kožíšková.

9- Tematický celek č. 11- řešení přírodního parkuru. Bc. Tereza Mocová

10 - Výsledné kompoziční řešení Agrosadu. Souborné uspořádání dílčích studentských temat, konečný výsledek jedné ze tří pracovních skupin.